

FOTOGRAF

Josep Maria Vallès i Casadevall (Barcelona, 1940), advocat i professor de política a la UAB, fou conseller de Justícia del govern de Pasqual Maragall. Fou el primer president de Ciutadans pel Canvi, la plataforma política que es presenta en coalició amb el PSC i que ha impulsat una iniciativa per a aprovar una llei electoral catalana.

“Sóc escèptic sobre els presumptes efectes beneficiosos de les llistes desblocades”

Ciutadans pel Canvi ha presentat al Parlament una iniciativa legislativa popular (ILP) per fer la llei electoral. Era necessari, tenint present que el govern, al qual dona suport, havia impulsat l'informe d'experts per a elaborar la nova llei?

—És positiu que la ciutadania faci ús dels seus drets. I el dret d'iniciativa legislativa popular és un d'aquests drets que reconeix l'Estatut i la Constitució. Sense ser entusiasta de la iniciativa, si hi ha un grup de ciutadans que vol manifestar-se jo no els negaria l'oportunitat de fer-ho. La resta és entrar en càlculs estratègics d'aquests que tant agraden als partits.

—Què aporta la iniciativa de CpC respecte a l'informe d'experts presentat al Parlament?

—Hi aporta elements innovadors, però el debat que no se sol fer és per a què ha de servir avui dia un parlament, que ja no és allò que diuen textos legals inspirats en el parlamentarisme del segle XIX. Sense saber què hauria de fer un parlament del segle XXI es fa més difícil de decidir quants diputats ha de tenir i com s'han d'elegir.

—Potser això explica, en part, el distanciament de què es parla entre política i ciutadania. En el cas concret de Catalunya, creieu que els darrers

casos de corrupció que han esquitxat la política catalana, que han acabat accentuant aquest distanciament, poden viciar el debat d'una llei com l'electoral?

—Crec que són dos debats paral·lels. D'una banda, cal lluitar a fons contra la corrupció i, d'una altra, s'ha de treballar una reforma del parlament que el converteixi en una institució més eficient. En política, tot té alguna mena de relació, però confondre l'una cosa amb l'altra em sembla una visió massa simple. No crec que la reforma de la llei electoral sigui un mecanisme especialment eficaç contra la corrupció.

La desafecció que registrem aquí, i que es registra en democràcies més assentades, té causes molt més profundes que els episodis de corrupció d'ara o la manca d'una llei electoral inexistent. Hi ha una certa desafecció amb la classe política per la seva limitada capacitat de donar resposta als problemes econòmics i socials de la població. També hi influeix la propagació d'uns certs valors individualistes que no reconeixen en la política un valor, en si mateix, de servei social, de servei al col·lectiu, a l'interès general, i que només fan pensar en termes d'interès particular i individual. La corrupció pot agreujar la desafecció, sí, però no n'és la causa principal.

—El debat de la llei electoral ha girat molt al voltant de la representativitat. Barcelona i l'àrea metropolitana han estat infrarepresentades al Parlament? Cal acostar-se al sistema d'una persona un vot?

—En tot sistema electoral democràtic és molt important que es compleixi la norma que cada votant ha de tenir un vot del mateix valor i de la mateixa influència sobre els resultats. És acceptable alguna diferència, però no tan gran com la que hi ha actualment. Ara bé, la diferència actual de valor del vot, a Catalunya, no és tant entre la ciutat de Barcelona —o la regió metropolitana— i la resta del país. La diferència de valor de vot és entre els votants del Berguedà i els votants de la Cerdanya, per exemple, a favor d'aquests darrers. O entre els de Vic i Mollerussa, a favor dels segons. Aquesta diferència s'ha de corregir en benefici del Berguedà, d'Osona i de tots els municipis —grans i petits— de l'actual districte electoral de Barcelona.

—Però no cal un certa ponderació territorial per a afavorir la presència de les àrees menys poblades a les institucions?

—Però és que la diferència que hi ha és excessiva. En tot cas, cal corregir-la. Dos pobles —un del Berguedà i un altre del Solsonès— que són a poc quilòmetres de distància, sofreixen aquest desnivell representatiu: el del Berguedà hi surt perdent. No és una qüestió entre nuclis urbans i rurals, sinó entre pobles que són a la frontera de l'un districte electoral i l'altre.

Cal corregir l'excés de la diferència. Excepte si es fa districte únic, on cada vot valdria igual.

—Però llavors desapareix qualsevol correcció territorial?

—Hi ha la possibilitat de combinar districte únic i diputats que representen el territori, com en el cas holandès.

—Però un districte únic no afavoreix el bipartidisme?

—El districte únic dóna una distribució dels representants més proporcional. I dóna més forces a algunes formacions amb implantacions més disperses. A Catalunya, per exemple, els més afavorits amb un districte únic serien ICV i el PP, que són els que tenen el vot més dispers. Amb la situació actual, els dos partits més beneficiats són Convergència i Esquerra, que per això ja els va bé de defensar un model amb més diferència territorial.

—La proposta dels experts conté un sistema de llistes desbloquejades. Quin creieu que pot ser el millor sistema d'elecció dels representants del Parlament?

—Sóc escèptic sobre els presumptes efectes beneficiosos de les llistes desbloquejades. En alguns altres països, els electors no fan gaire ús d'aquesta facultat. I, d'una altra banda, la personalització del vot ha estat l'origen de pràctiques clientelars, caciquils i corruptes. Allò que es podria guanyar per una banda es podria perdre per una altra.

—I les llistes obertes?

—És un sistema molt complex en el moment que es poden barrejar noms de llistes diferents. Jo sóc partidari de provar això en eleccions locals de determinats municipis, on la gent coneix directament les persones que s'hi presenten. Però quan això no es compleix, tampoc no seria gaire lògic d'emprar aquest sistema.

A més a més, per exemple, a les eleccions del Senat ja s'utilitza el sistema de llistes obertes. I allò que observem és que l'electorat vota de manera prou disciplinada els vots d'un mateix partit. De manera que també cal relativitzar-les.

—Amb el model de llistes desbloquejades (l'elector marca les preferències en una llista de candidats d'un mateix partit), els partits continuen tenint el domini de qui va a les llistes i qui no? Això, en principi, és negatiu?

—Que els partits seleccionin persones com a candidats forma part de la seva funció. Però caldria que ho fessin bé. I que no en tinguessin un monopoli tan exclusiu que margina més possibles candidats.

Als partits hi passa, en certa manera, com al Parlament, que les funcions que originàriament havien d'exercir ja no les poden fer. Els partits havien de ser laboratoris de propostes polítiques, de debat, de mobilització d'energia ciutadana, etc. Avui això ja no ho fan perquè tenen competidors importants i potents (entitats, voluntaris, etc.) i han acabat convertint-se en seleccionadors de personal. Bé, doncs ja està bé, però que ho facin de la millor manera possible.

—El model alemany va ser rebutjat pel PSC, que considerava que no es podia aplicar a Catalunya perquè les demarcacions electorals eren massa heterogènies (a Alemanya cada circumscripció té més o menys un 10% de la població). Per què creieu que ara estan oberts a parlar-ne?

—L'aplicació del sistema alemany a Catalunya presenta dificultats. Sospeçant avantatges i inconvenients, prefereixo la proposta que avançava la comissió d'experts.

No m'agrada fer interpretacions, però per això dic aquí que, una vegada elaborada una proposta feta per experts, de sensibilitats polítiques variades, hauria de comptar amb el suport necessari per anar endavant, no?

—La nova llei preveu molts més aspectes, entre els quals la creació de l'oficina electoral catalana. Un dels objectius és controlar més la despesa electoral dels partits.

—Crec que és molt important de limitar les despeses electorals i controlar-ne l'aplicació i l'origen. Seria partidari de prohibir la publicitat exterior (les tanques), la compra d'espais comercials, etc. Sé que això xocarà amb els interessos de tots aquells que se'n beneficien: mitjans de comunicació, agències de publicitat, impremtes, etc. Els organismes encarregats de fiscalitzar aquesta despesa electoral —siguin quins siguin—, haurien de tenir els mitjans per fer-ho de forma ràpida i amb capacitat sancionadora.

Enric Rimbau